

ارزیابی وضعیت مولفه‌های مدیریت دانش سامانه ترویج کشاورزی

نصیبه پورفاتیح^۱، بهمن خسروی پور^۲

۱- دانش آموخته دکتری ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، اهواز، ایران

۲- استاد گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، اهواز، ایران

چکیده

این تحقیق با هدف توافق سنجی وضعیت موجود و مطلوب مولفه‌های مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق شامل سه گروه مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه آموزش و ترویج کشاورزی (۶۷ تن)، پژوهشگر مروجان ارشد (۱۰۰ تن) و مدیران و مسئولان اداره‌های جهاد کشاورزی استان‌ها (۱۹۲ تن) بود. که از هر کدام به ترتیب ۵۸ تن، ۳۶ تن و ۱۰۸ تن به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شد. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب تتای ترتیبی برای داده‌ها ($\theta=0/92$) تعیین شد. روایی شکلی پرسشنامه توسط گروهی از اعضای هیئت علمی ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان و موسسه آموزش و ترویج کشاورزی تأیید شد برای بررسی توافق گروه‌های آزمودنی طرف بررسی از نرم افزار Spss²⁰ از آزمون فراسنجه‌ای (پارامتریک) تحلیل واریانس یکطرفه (آزمون F مستقل) بهره گرفته شده است. نتایج به دست آمده از تحقیق نشان داد که گروه‌های پاسخگوی مورد بررسی پیرامون وضعیت موجود و مطلوب درباره مولفه‌های تشخیص نیاز شاخص تشکیل جلسات، کنفرانس‌ها و غیره در سطح استان‌ها برای دریافت نیازهای دانشی در زمینه مولفه ممیزی دانش بومی و صریح شاخص استفاده از مصاحبه و یا برگزاری نشست‌ها هم‌اندیشی برای استخراج و اکتساب دانش ضمنی کارکنان کلیدی، در خصوص مولفه اشتراک دانش شاخص ایجاد فضای‌های مجازی مبتنی بر اینترنت برای ارتباط مستقیم کشاورزان با تولیدکنندگان دانش، در زمینه ثبت و مستندسازی دانش شاخص وجود گروه‌های محلی برای ثبت و مستندسازی دانش بومی در روبرویی با بحران‌های کشاورزی و در زمینه بازخورد و ارزیابی دانش شاخص ایجاد سامانه‌های الکترونیکی برای ثبت نظرهای حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان و مروجان کشاورزی با یکدیگر توافق داشته‌اند.

نمایه واژگان: مدیریت دانش، نظام ترویج کشاورزی، تشخیص نیاز، اشتراک دانش

نویسنده مسئول: نصیبه پورفاتیح

رایانامه: n.pourfateh@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۳۰

تاریخ ارسال: ۱۴۰۱/۰۷/۲۰

مقدمه

سده بیست و یکم آغاز یک اقتصاد مبتنی بر دانش را نشان می‌دهد و دانش به عنوان موتور توسعه اقتصادی به شمار می‌آید (فردریچ^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). توزیع کارآمد دانش نقش بسزایی در افزایش دارایی سازمان ایفا می‌کند (کومار و همکاران، ۲۰۱۹) دانش به عنوان عاملی از تولید در نظر گرفته شده است (سنتویی^۲ و همکاران، ۲۰۱۹) و به عنوان یک عنصر کلیدی در بازار رقابتی سازمان‌ها نقش بسزایی دارند (سرنکو و بونتیس، ۲۰۱۶). اگر چه ارزش دانش، همواره در حال افزایش است، اما بیشتر سازمان‌ها با مسئله‌های زیادی به دلیل نادیده گرفتن مدیریت دانش، روبه‌رو هستند (مادیتینوس و همکاران، ۲۰۱۱). سرمایه‌گذاری در مدیریت دانش تضمین استفاده از همه دانش موجود در سازمان است (بولیسانی و براتیانو، ۲۰۱۷؛ هولسپل و جوشی، ۲۰۰۰؛ هانگ و همکاران، ۲۰۰۹، نوناکا و همکاران، ۲۰۰۶؛ کواست^۳، ۲۰۱۲؛ رایباو و همکاران، ۲۰۱۹؛ ویو و وانگ، ۲۰۰۶). بنابراین مدیریت دانش به عنوان یک منبع راهبردی کلیدی برای سازمان‌ها در نظر گرفته شده است (چانگ و همکاران، ۲۰۱۸؛ رایسن و همکاران، ۲۰۱۵). فرایندهای مدیریت دانش به طور معمول به عنوان فعالیت‌های مربوط به خلق و کسب دانش، به اشتراک گذاری و استفاده یا کاربرد دانش تعریف می‌شوند که باعث افزایش رقابت سازمانی می‌شوند (عبیدات و همکاران، ۲۰۱۶؛ داروچ، ۲۰۰۳؛ نوناکا و تاکوچی، ۱۹۹۵). از سوی دیگر، بسیاری از محققان بر این باورند که مدیریت دانش همه عامل‌هایی مانند ساختار سازمانی، رهبری، فرهنگ و مشوق‌هایی که فرایندها یا فعالیت‌های مدیریت دانش را آسانگری می‌کنند شامل می‌شود (حکیم و حسن، ۲۰۱۶؛ چو و کورته، ۲۰۱۴). مدیریت دانش در موسسه‌های دانش بنیان مانند مراکزهای دانشگاهی یا دانشگاه‌های تحقیقاتی به دلیل بازگرداندن سرمایه بهتر در قالب سرمایه فکری و نوآوری (فول وود و رولی،

۲۰۱۷؛ یاسر، مجید و یاسر، ۲۰۱۷؛ رودریگز-گومز و گایرین، ۲۰۱۵) و همچنین به منظور ارتقاء کارایی و کارکرد آنها (ماساده، ۲۰۱۷) بسیار مهم و تاثیر گذار است. مدیریت دانش تبادل اطلاعات بین ذینفعان را افزایش می‌دهد و باعث افزایش نوآوری‌ها می‌شود. بنابراین، مدیریت دانش همکاری در سازمان‌ها را امکان پذیر می‌کند (حمدون و دیگران، ۲۰۱۸؛ سانتورو و همکاران، ۲۰۱۸؛ سینگ و ال کسار، ۲۰۱۹). افزون بر این، مدیریت دانش در مدیریت جریان اطلاعات در سازمان تغییرهای ایجاد می‌کند که برای سازمان‌ها سودمند است. از طریق مدیریت دانش، سازمان‌ها می‌توانند اطلاعات مربوط به بخش‌ها و گروه‌های مختلف کارمندان را برای به دست آوردن سودمندی‌های راهبردی به اشتراک بگذارند (نثار و همکاران، ۲۰۱۹). مدیریت دانش در سازمان‌ها جریان آزاد اندیشه‌ها و درآمد را افزایش و هزینه را کاهش می‌دهد و باعث افزایش کارایی و اثربخشی می‌شود (جلنیک، ۲۰۱۱). مدیریت دانش می‌تواند سطح‌های جدیدی از اثربخشی، کارایی را ایجاد کند و دامنه کارکرد سازمان را با استفاده از فناوری پیشرفته، داده‌ها و اطلاعات را برای بهره‌وری مؤثر در اختیار کاربران قرار دهد (دامدر، ۲۰۱۵). به همین ترتیب، مدیریت دانش برای اجرای موفقیت آمیز در تغییر و تحقق هدف‌های سازمانی ضروری است (الکردی، الحداده و الدابی، ۲۰۱۸). نظام ترویج کشاورزی از جمله سازمان‌هایی است که مدیریت دانش به طور سنتی در آن اعمال می‌شده است. چون این نظام در عمل به دلیل داشتن ارتباط با بخش‌های تحقیقاتی که شامل موسسه‌ها و مراکزهای تحقیقاتی می‌باشند، به خلق دانش می‌پردازند و با داشتن نهاد ترویج در قالب‌های سازمانی متنوع مانند معاونت‌های سازمان و غیره در عمل سعی کرده است که دانش را به مصرف کنندگان آن در بخش کشاورزی مانند کشاورزان منتقل و در کشتزارها به کار گیرد. به عبارت ساده‌تر مدیریت دانش در نظام ترویج

کشاورزی به عنوان یک ابرسازمان در دو بعد قابل بررسی یا تعریف است، یکی مدیریت دانش در کل خود نظام یعنی در بخش‌های اداری و اجرایی آنچنان که در دیگر سازمان‌ها نیز مرسوم است که عمده مدیریت دانش در این بعد ثبت دانش پنهان است. اما مهم‌تر از آن مدیریت جریان دانشی است که در مرکزهای تحقیقاتی وزارتخانه، دانشگاه‌ها و دانشکده‌های وزارت علوم تحقیقات و فناوری، موسسه علمی کاربردی وزارت جهاد کشاورزی، مرکزهای تحقیقاتی دیگر وزارتخانه‌ها و یا دیگر نهادها مانند مرکز پژوهش‌های مجلس، شرکت‌های خصوصی (دانش علمی) و یا در روستاها (دانش بومی) شکل می‌گیرد. مدیریت دانش در بعد اول به مدیریت دانش در بعد دوم کمک می‌کند اما به نظر می‌رسد مدیریت دانش در بعد دوم دارای اهمیت راهبردی‌تری است. بنابراین به‌نظر می‌رسد استقرار و بکارگیری مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی با توجه به گستردگی و تنوع فعالیت‌ها و اهمیت آنها امری ضروری است. اجرای موفقیت‌آمیز مدیریت دانش نیازمند نگرشی همه‌جانبه و فراگیر به عامل‌های مختلف سازمانی است. چالش اصلی سازمان‌ها، درک مدیریت دانش و چگونگی پیاده‌سازی و اجرای آن است (رحمتی اصل و همکاران، ۱۳۹۷). امروزه بزرگترین آرزوی سازمان‌ها تعریف یک نظام مدیریت دانش مناسب و اداره آن به یک روش کارساز است؛ اما اینکه چگونه سازمان‌ها در طراحی و پیاده‌سازی مدیریت دانش موفق خواهند شد از طریق شناسایی عامل‌های کلیدی امکان‌پذیر است، بنابراین در این زمینه بررسی‌های پرشماری درباره فرایندهای مدیریت دانش بوسیله پژوهشگران مختلف در داخل و خارج از کشور صورت گرفته است که به نتایج برخی از مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود.

کیانتو و آندریوا (۲۰۱۱) در مقاله‌ای با عنوان فرایندهای مدیریت دانش، شدت دانش و نوآوری، فرایند مدیریت دانش را شامل ایجاد دانش، به اشتراک گذاری دانش و برنامه‌های درون سازمانی کسب دانش خارجی و ذخیره دانش بیان کرد. وی و چوا (۲۰۱۳) ویژگی‌های

سه فرایند مدیریت دانش زیر را که مختص سازمان‌های کوچک و متوسط هستند بررسی کرده‌اند: ایجاد دانش، اشتراک دانش در استفاده دوباره از دانش. نتایج تحقیق نشان داد که ایجاد دانش راه حل‌های فردی ابتکاری برای رفع نیازمندی‌های کاربران است. به اشتراک گذاری دانش از طریق قابلیت‌های متقابل، تطبیق نقش‌ها صورت می‌گیرد و این روند را از طریق نزدیکی به محل‌های کار آسانگری می‌شود. استفاده دوباره از دانش اغلب به صورت غیر نمایشی انجام می‌شود، جایی که دانش عمومی اغلب در فرایندها درج می‌شود. پینهو و همکاران (۲۰۱۲) بازدارنده‌ها و فرصت‌ها (از طریق منشور فناوری، اجتماعی، سازمانی و فردی) را برای چهار فرایند مدیریت دانش شناسایی می‌کند: کسب دانش، ایجاد، به اشتراک گذاری و انتقال. سان (۲۰۱۰) تجزیه و تحلیل چگونگی تأثیر فرایندهای مدیریت دانش بر امور روزمره سازمان: فرایندهای مدیریت دانش شامل: کسب دانش؛ ایجاد دانش؛ استفاده و اشتراک دانش است. کسب دانش شامل فرایندهایی است که دانش از منبع خارجی حاصل می‌شود. ایجاد دانش، تبدیل دانش تازه بدست آمده به بستر یک سازمان است و کاربرد دانش و اشتراک آن، استفاده پیوسته از دانش تازه ایجاد شده و اشتراک آن بین افراد یا گروه‌ها است.

چانگ و چوانگ (۲۰۱۱)، فرایند مدیریت دانش را شامل خلق و کسب دانش، اشتراک‌گذاری و استفاده از دانش توسط سازمان تعریف می‌کند. خلق و کسب دانش یا ضبط دانش از بنیادی‌ترین فرایندهای مدیریت دانش است و گفته می‌شود که یکی از پیچیده‌ترین و گرانترین فرایندها است (عبیدات و همکاران، ۲۰۱۶). خلق و کسب دانش به فرایند یا فعالیت برای تولید یا ایجاد و توسعه اندیشه‌ها، دانش و مهارت‌های جدید اشاره دارد که موجب افزایش دانش سازمانی می‌شود (چو، ۲۰۰۳؛ هولسپال و سینگ، ۲۰۰۱؛ تیوانا، ۱۹۹۹). بنابر نظر چو و چین (۲۰۱۶) کسب دانش نتیجه مشارکت و تعامل

مربوط به مدیریت دانش دارند، پژوهشگر مروجان ارشد که در تولید دانش و اشتراک و انتقال آن نقش اساسی دارند و مدیران هماهنگی ترویج و مسئول اداره‌های سراسر کشور که به عنوان عامل‌های اجرایی نقش اساسی در اجرا و پیاده‌سازی فرایندهای مدیریت دانش دارند پیرامون وضعیت کنونی و مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی ایران تبیین شود تا میزان هم‌آرایی و اجماع نظر هر سه گروه به عنوان عاملان موثر و تاثیرگذار در فرایند اجرای مدیریت دانش درباره هریک از شاخص‌ها در شرایط موجود و مطلوب در نظام ترویج کشاورزی مشخص شود. همانطور که از ادبیات نظری و تجربی تحقیق مشخص می‌شود مدیریت دانش از مولفه‌های مختلفی تشکیل شده است که به منظور بررسی مدیریت دانش بایستی همه این عناصر شناسایی شود چرا که اجرای موفقیت آمیز مدیریت دانش منوط به اجرای موفقیت آمیز عنصرهای آن می‌باشد. بنابر نتایج بررسی‌های صورت گرفته، برخی از این مولفه‌ها شامل خلق دانش، ذخیره دانش، انتقال دانش، اشتراک دانش، کاربرد دانش و ... می‌باشد. با توجه به این امر برای کسب شناخت در مورد مولفه‌های مدیریت دانش و دستیابی به تحلیل جامع، نیازمندی توجه به همه عناصر وجود دارد. با در نظر گرفتن این موضوع این تحقیق به دنبال تبیین مولفه‌های مدیریت دانش و توافق سنجی بین نظرهای مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، پژوهشگر مروجان ارشد و مدیران و مسئولان اداره‌های جهاد کشاورزی استان‌ها پیرامون هریک از مولفه‌های یاد شده می‌باشد تا بتوان از این طریق به شناخت مولفه‌های تاثیرگذار بر مدیریت دانش، در راستای بهبود اجرای مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی گام برداشت. از این‌رو، تحقیق با هدف کلی "توافق سنجی وضعیت موجود و مطلوب مولفه‌های مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی" صورت پذیرفت. برای دستیابی به هدف کلی، هدف‌های اختصاصی شامل توافق سنجی بین مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه

کارکنان با مردم، منبع‌ها و فناوری است. از سوی دیگر، به اشتراک گذاری دانش، به عنوان یک باور سازمانی، رفتار، فرهنگ یا شبکه، به تبادل یا انتشار یادگیری، دانش، مهارت‌ها و تجربه در بین افراد یا بخش‌های سازمان اشاره دارد (قره خانی و موسی خانی، ۲۰۱۲). اشتراک دانش همچنین می‌تواند به عنوان سازوکاری تعریف شود که انتشار دانش در سازمان را آسان می‌کند (یانگ، لای و یو، ۲۰۰۶). فتحیان (۱۳۸۵) چارچوبی برای به‌کارگیری مدیریت دانش در سازمان‌های تحقیق و توسعه کشور ارائه شد. در این بررسی هفت عنصر اساسی مدیریت دانش شامل منبع‌های انسانی، فرهنگ سازمانی مدیریت، مخزن‌های دانش، زیر ساخت فناوری، فرایندها و دانش مورد نظر و بررسی قرار گرفت. رضایی و همکاران (۱۳۹۳)، که به تعیین اثرگذاری مدیریت دانش بر کار سازمانی سازمان جهاد کشاورزی پرداختند. به این نتیجه رسیدند که مدیریت دانش و مؤلفه‌های آن شامل خلق، کسب، ثبت، انتقال و کاربرد دانش بوده و اثر مثبت و معنی‌داری بر کارکرد سازمانی در سازمان جهاد کشاورزی استان البرز داشته است که به کارگیری مناسب و اثربخش زنجیره مدیریت دانش در سازمان از طریق کمک به بهبود کیفیت خدمات ارائه شده منجر به افزایش کارکرد سازمان می‌شود. ترویج کشاورزی برای پیشرفت در فعالیت‌ها و هدف‌های خود، باید از تسهیم دانش و دسترسی ذی‌نفعان به دانش فنی و یافته‌های تحقیقاتی حمایت کند. تا از این طریق موجبات پیشرفت را فراهم کنند. فرایندهای موثر و کارآمد را تعریف کنند و کارکرد سازمانی خود را بهبود ببخشند و زمینه دسترسی کارشناسان بخش کشاورزی، محققان و حتی کشاورزان را به دانش کشاورزی و دیگر اطلاعات مورد نیاز را فراهم آورند. در این پژوهش به دنبال آن هستیم که دیدگاه سه گروه مورد بررسی یعنی مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه آموزش و ترویج کشاورزی که به عنوان نیروهای ستادی نقش اساسی در تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی

آموزش و ترویج کشاورزی، پژوهشگر مروجان ارشد و مدیران و مسئولان اداره‌های جهاد کشاورزی استان‌ها پیرامون: (۱) مولفه تشخیص نیاز (۲) مولفه ممیزی دانش بومی و صریح (۳) مولفه توسعه دانش و تبدیل آن به فناوری (۴) مولفه انتقال دانش (۵) مولفه اشتراک دانش (۶) مولفه ثبت و مستندسازی دانش (۷) ذخیره دانش (۸) استفاده دانش (۹) بازخورد و ارزیابی دانش مورد توجه قرار گرفت.

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر دیدمان، کمی است از لحاظ هدف کاربردی است همچنین از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، میدانی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق (N=359) شامل سه گروه مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه آموزش و ترویج کشاورزی (۶۷ نفر)، پژوهشگر مروجان ارشد (۱۰۰ نفر) و مدیران و مسئولان اداره‌های جهاد کشاورزی استان‌های سراسر کشور (۱۹۲) بود. از طریق جدول مورگان حجم مناسب برای انجام تحقیق، ۵۸ نفر از مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، ۳۶ نفر پژوهشگر مروجان ارشد و ۱۰۸ تن مدیران و مسئولان اداره‌های جهاد کشاورزی استان‌ها به دست آمد، که نمونه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب شدند. برای اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که شامل ده قسمت بود: قسمت اول شامل ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای، قسمت دوم پرسش‌های تشخیص نیاز، قسمت سوم پرسش‌های ممیزی دانش بومی و صریح، قسمت چهارم پرسش‌های توسعه دانش و انتقال فناوری، قسمت پنجم پرسش‌های انتقال دانش، قسمت ششم پرسش‌های مولفه اشتراک دانش، قسمت هفتم پرسش‌های ثبت و مستندسازی دانش، قسمت هشتم پرسش‌های ذخیره‌سازی دانش، قسمت نهم پرسش‌های استفاده از دانش، قسمت دهم پرسش‌های بازخورد و ارزیابی دانش می‌باشد که در

قالب مقیاس ده قسمتی در دامنه امتیازی صفر (کمینه) تا ۱۰ (بیشینه) استفاده شد. اعتبار (روایی) پرسشنامه توسط گروهی از اعضای هیئت علمی گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان و موسسه آموزش و ترویج کشاورزی به شمار ۱۲ نفر تائید شد. و برای تعیین قابلیت اعتماد (پایایی) پرسشنامه از روش ضریب تتای ترتیبی استفاده شده است. میزان ضریب تتای ترتیبی تشخیص نیاز (۰/۷۴)، ممیزی دانش بومی و صریح (۰/۸۸)، توسعه دانش و تبدیل به فناوری (۰/۷۱)، انتقال دانش (۰/۷۳)، اشتراک دانش (۰/۹۰)، ثبت و مستندسازی دانش (۰/۸۳)، ذخیره دانش (۰/۸۳)، استفاده دانش (۰/۹۲)، کاربرد دانش (۰/۹۳) قابل قبول بود. و در نهایت، داده‌های بدست آمده، با استفاده از نرم افزار آماری SPSS 20 پردازش شد.

یافته‌ها

بنابر یافته‌های توصیفی تحقیق، ۷۷ درصد از پاسخگویان مرد و ۲۳ درصد زن می‌باشد. ۵۷ درصد از پاسخگویان دارای سن بین ۴۸ تا ۵۷ سال و ۰/۴۹ درصد دارای سن ۲۵ سال به پایین بودند. ۳۳ درصد از پاسخگویان دارای پیشینه کاری بین ۲۱ تا ۲۵ سال است. حدود ۳۵ درصد از پاسخگویان ۶ تا ۱۰ سال پیشینه کاری مرتبط با مدیریت دانش دارند و حدود ۴۰ درصد ۵ سال و کمتر دارند. حدود ۵۱ درصد از پاسخگویان مدرک کارشناسی ارشد و ۱۸ درصد مدرک کارشناسی و ۲۸ درصد دکتری و یک درصد فوق دکتری دارند. حدود ۵۰ درصد از پاسخگویان نوع مسئولیت کاریشان اداری اجرایی و آموزشی-تحقیقاتی یعنی هر دو مورد می‌باشد. حدود ۱۹ درصد از پاسخگویان ارتباط شغل با نوع مولفه‌های مدیریت دانش در زمینه نشر دانش بوده است و حدود ۲ درصد در ارتباط با ذخیره و نگهداری دانش می‌باشد دیگر اطلاعات مربوط به پاسخگویان در جدول ۱ می‌باشد.

جدول ۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر پایه ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای

مشخصات و ویژگی‌های فردی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد انباشته
جنس	زن	۴۷	۲۷/۲۳
	مرد	۱۵۵	۲۳/۲۷
سن	۲۵ سال و کمتر	۱	۴۹/۰
	۲۶ تا ۳۶ سال	۵	۹۶/۲
	۳۷ تا ۴۷ سال	۷۲	۶۴/۳۵
	۴۸ تا ۵۷ سال	۱۱۶	۰۲/۹۶
	۵۸ سال به بالا	۸	۱۰۰
	۱۰ سال و کمتر	۱۰	۹۵/۴
پیشینه کاری	۱۱ تا ۱۵ سال	۲۹	۳/۱۹
	۱۶ تا ۲۰ سال	۳۰	۱۵/۳۴
	۲۱ تا ۲۵ سال	۶۷	۳۲/۶۷
	۲۶ سال و بیشتر از آن	۶۶	۱۰۰
سابقه کاری مرتبط با مدیریت دانش	۵ سال و کمتر	۷۹	۱۱/۳۹
	۶ تا ۱۰ سال	۷۰	۷۶/۷۳
	۱۱ سال و بیشتر	۵۳	۱۰۰
تحصیلات	کارشناسی	۳۸	۸۱/۱۸
	کارشناسی ارشد	۱۰۳	۸/۶۹
	دکتری	۵۸	۵۱/۹۸
	فوق دکتری	۳	۱۰۰
نوع مسئولیت کاری	اداری-اجرایی	۶۹	۱۵/۳۴
	آموزشی-تحقیقاتی	۳۳	۴۹/۵۰
ارتباط شغل پاسخگویان با نوع مولفه‌های مدیریت دانش	هر دو	۱۰۰	۵۱/۴۹
	خلق و توسعه دانش	۳۰	۸۵/۱۴
	نشر دانش	۳۸	۶۶/۳۳
	ذخیره و نگهداری دانش	۴	۹۸/۱
	کاربرد دانش	۲۰	۵۴/۴۵
	خلق دانش و نشر دانش	۳۰	۳۹/۶۰
	خلق دانش و ذخیره دانش	۷	۸۵/۶۳
	خلق دانش و کاربرد دانش	۵	۱۲/۶۶
	نشر دانش و ذخیره دانش	۳۳	۴۵/۸۲
	نشر دانش و کاربرد دانش	۳۰	۳/۹۷
ذخیره دانش و کاربرد دانش	۵	۱۰۰	

به منظور توافق سنجی بین گروه مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، پژوهشگر مروجان ارشد و مدیران و مسئولان اداره‌های جهاد کشاورزی استان‌ها پیرامون هریک از مولفه‌های مدیریت دانش (مولفه تشخیص نیاز، مولفه ممیزی دانش بومی و صریح، مولفه توسعه دانش و انتقال فناوری، مولفه انتقال دانش، مولفه اشتراک دانش، مولفه ثبت و مستندسازی دانش، مولفه ذخیره دانش، مولفه استفاده دانش، بازخورد و ارزیابی دانش) مورد نظر با توجه به مقیاس متغیرهای مورد بررسی از آزمون فراسنجه‌ای تحلیل واریانس یکطرفه (آزمون F مستقل) بهره گرفته شده است. نتایج مربوط به هریک از بخش‌ها در زیر ارائه شده است.

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه تشخیص نیاز دانشی

همان‌طور که از نتایج مشخص می‌شود پاسخگویان در زمینه وضعیت موجود شاخص‌های "تشکیل نشست‌ها،

کنفرانس‌ها و غیره در سطح استان‌ها برای دریافت نیازهای دانشی و اولویت بندی آنها"، "ایجاد شبکه اجتماعی برای ثبت نیازها توسط مروجان و بهره‌برداران" "استفاده از روش‌های پیمایش، مصاحبه شخصی، مصاحبه با مطلعین کلیدی توسط مروجین کشاورزی برای دریافت نیازهای دانشی بهره‌برداران"، "تشکیل گروه‌های و کنفرانس‌های بین ستاد سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها با موسسه آموزش و ترویج کشاورزی برای انتقال نیازهای دانشی بخش کشاورزی"، با یکدیگر توافق نداشته‌اند و در زمینه وضعیت مطلوب شاخص‌های "ایجاد شبکه اجتماعی برای ثبت نیازها توسط مروجین و بهره‌برداران" و "تشکیل گروه‌های و کنفرانس‌های بین ستاد سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها با موسسه آموزش و ترویج کشاورزی جهت انتقال نیازهای دانشی بخش کشاورزی" با یکدیگر توافقی نداشتند و در دیگر موارد دارای نظر یکسانی بودند (جدول ۲).

جدول ۲- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه تشخیص نیازهای دانشی

وضع مطلوب					وضع موجود					
P	F مقدار	میانگین از ۱۰			شاخص‌ها	P	F مقدار	میانگین از ۱۰		
		*۱	*۲	*۳				*۱	*۲	*۳
۰/۲۷۵	۱/۲۹	۸/۳۶	۷/۸۳	۸/۲۲	تشکیل نشست، کنفرانس‌ها و غیره در سطح استان‌ها برای دریافت نیازهای دانشی و اولویت بندی آنها	۰/۰۰۰**	۱۰/۱۹	۵/۲۴	۳/۵۵	۴/۶۸
۰/۰۰۱**	۶/۸۹	۸/۶۹	۷/۵۰	۸/۲۵	ایجاد شبکه اجتماعی برای ثبت نیازها توسط مروجان و بهره‌برداران	۰/۰۰۷**	۵/۱۵	۴/۵۷	۳/۵۲	۳/۶۲

ادامه جدول ۲- توافقی سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه تشخیص نیازهای دانشی

وضع مطلوب					وضع موجود					
P	F مقدار	میانگین از ۱۰			شاخص‌ها	P	F مقدار	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۳۱۱	۱/۱۷	۸/۵۸	۸/۱۱	۸/۴۸	استفاده از روش‌های پیمایش، مصاحبه شخصی، مصاحبه با مطلعین کلیدی توسط مروجان کشاورزی برای دریافت نیازهای دانشی بهره‌برداران	۰/۰۰۰**	۱۱/۵۴	۴/۷۳	۲/۹۷	۴/۳۱
۰/۰۰۱**	۷/۸۶	۸/۲۰	۷/۰۰	۷/۰۵	تشکیل گروه‌هایی و کنفرانس‌های بین ستاد سازمان جهاد کشاورزی استان‌ها با موسسه آموزش و ترویج کشاورزی برای انتقال نیازهای دانشی بخش کشاورزی	۰/۰۰۳**	۵/۹۶	۴/۲۰	۲/۸۶	۳/۴۸

*۱ = مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت‌های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها
* و ** به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها) در تولید دانش " و " وجود ارتباط و تعامل بین نقش آفرینان (مؤسسات تحقیقاتی، مراکزهای تحقیقاتی و واحدهای اجرایی، مروجان، بخش خصوصی و ...) در تولید دانش کشاورزی با کشاورزان و بهره‌برداران " بین سه گروه مورد بررسی توافق مشاهده نمی‌شود. در زمینه وضعیت مطلوب شاخص‌های "وجود سامانه انتشارات برای بارگذاری محتوای تولید شده توسط محققان و پژوهشگران جهت تولید دانش"، "وجود سامانه انتشارات برای بارگذاری محتوای تولید شده کشاورزان، مروجان پهنه جهت بهره‌برداری محققان"، "استفاده از روش‌های مشارکتی و مشاهده برای جمع‌آوری دانش بومی کشاورزان توسط مروجان کشاورزی"، "وجود نظام پاداش‌دهی برای تولید دانش جدید در شیوه‌های کشاورزی به تولیدکنندگان دانش" توافق مشاهده نمی‌شود.

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه ممیزی دانش بومی و صریح دانش

با توجه به یافته‌های جدول (۳) مشخص می‌شود که پاسخگویان در مورد وضعیت موجود بیشتر شاخص‌های مورد نظر با یکدیگر توافق داشته‌اند. این در حالی است که در مورد شاخص‌هایی همچون "وجود سامانه انتشارات برای بارگذاری محتوای تولید شده توسط محققان و پژوهشگران برای تولید دانش"، "استفاده از روش‌های مشارکتی و مشاهده جهت گردآوری دانش بومی کشاورزان توسط مروجان کشاورزی"، "استفاده از بخش‌های خصوصی (شرکت‌های فناوری و دانش بنیان، تولیدکنندگان نهاده‌ها و برخی از تشکلهای بخش کشاورزی به ویژه شرکت‌های کشت و صنعت،

جدول ۳- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه ممیزی دانش و بومی و صریح

وضع مطلوب					شاخص‌ها	وضع موجود				
P	F مقدار	میانگین از ۱۰				P	F مقدار	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۰۰۱**	۷/۰۴	۸/۸۴	۷/۶۹	۸/۸۲	وجود سامانه انتشارات برای بارگذاری محتوای تولید شده توسط محققان و پژوهشگران برای تولید دانش	۰/۰۰۱**	۷/۲۹	۶/۲۷	۵/۰۰	۶/۷۰
۰/۰۰۱**	۶/۸۵	۸/۵۸	۷/۵۰	۸/۶۸	وجود سامانه انتشارات برای قرارگیری نیازهای دانشی کشاورزان، مروجان پهنه برای بهره برداری محققان	۰/۰۰۳**	۵/۸۶	۴/۰۷	۳/۱۳	۲/۶۵
۰/۰۴۱*	۳/۲۴	۸/۶۷	۷/۸۸	۸/۰۸	استفاده از روش‌های مشارکتی و مشاهده برای جمع‌آوری دانش بومی کشاورزان توسط مروجان کشاورزی	۰/۰۰۰**	۱۲/۰۷	۳/۹۵	۲/۲۵	۲/۹۵
۰/۰۱۲*	۴/۵۰	۸/۴۹	۷/۹۱	۷/۵۶	وجود نظام پاداش‌دهی برای تولید دانش جدید در شیوه‌های کشاورزی به تولید کنندگان دانش	۰/۴۵	۳/۱۵	۲/۶۶	۱/۶۹	۲/۴۸
۰/۷۵	۰/۲۸	۸/۳۷	۸/۳۶	۸/۱۷	استفاده از بخش‌های خصوصی (شرکت‌های فناوری و دانش بنیان، تولیدکنندگان نهاده‌ها و برخی از تشکلهای بخش کشاورزی بویژه شرکت‌های کشت و صنعت، اتحادیه‌ها و تعاونی‌ها) در تولید دانش	۰/۰۰۳**	۵/۹۲	۳/۶۰	۲/۲۷	۳/۱۷
۰/۳۶	۱/۰۱	۸/۱۱	۷/۷۲	۷/۷۵	استفاده از مصاحبه و یا برگزاری نشست‌های هم اندیشی برای استخراج و اکتساب دانش ضمنی کارکنان کلیدی	۰/۲۳۲	۱/۴۷	۳/۵۳	۳/۳۰	۲/۹۶
۰/۰۶۷	۲/۷۴	۸/۰۹	۸/۱۶	۷/۴۳	تشکیل کمیته‌هایی برای پایش و ممیزی محتوا براساس نوع دانش و سطوح بهره برداران در موسسات و مراکز تحقیقاتی	۰/۷۷۳	۰/۲۵۷	۳/۴۲	۳/۶۳	۳/۳۱
۰/۹۵۱	۰/۰۵	۸/۷۹	۸/۸۳	۸/۷۴	وجود ارتباط و تعامل بین نقش آفرینان(موسسات تحقیقاتی، مراکز تحقیقاتی و واحدهای اجرایی، مروجان، بخش خصوصی و ...) در تولید دانش کشاورزی با کشاورزان و بهره برداران	۰/۰۰۱**	۷/۱۵	۴/۸۸	۳/۸۸	۳/۶۸
۰/۳۰۵	۱/۱۹	۸/۹۳	۸/۵۰	۸/۷۴	تولید دانش جدید براساس نیازها و شرایط خاص محلی	۰/۷۹۹	۰/۲۲	۳/۷۷	۳/۷۲	۳/۵۶
۰/۲۶۰	۱/۳۵	۸/۴۰	۷/۹۱	۸/۴۱	کسب دانش ذخیره شده در پایگاه داده‌ها، مقاله، سایت، کتاب، فیلم و... و بومی سازی آنها	۰/۱۶۵	۱/۸۱	۳/۹۳	۳/۷۷	۴/۴۴
۰/۲۶۱	۱/۳۵	۸/۷۱	۸/۶۶	۸/۲۵	ایجاد شبکه دانش از پژوهشگر مروجان ارشد و محققان معین و مروجان پهنه تولیدی جهت تولید دانش مورد نیاز	۰/۰۸۴	۲/۵۰	۴/۲۴	۴/۳۰	۴/۹۴
۰/۹۰	۲/۴۳	۸/۳۴	۷/۵۲	۸/۰۸	وجود طبقه بندی مناسب از دانش بومی در موضوعها و زمینه‌های مختلف کشاورزی	۰/۶۵۴	۰/۴۲۶	۲/۹۹	۲/۸۳	۲/۶۷

ادامه جدول ۳- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه ممیزی دانش و بومی و صریح

وضع مطلوب					شاخص‌ها	وضع موجود				
P	F	میانگین از ۱۰				P	F	میانگین از ۱۰		
		مقدار	*۳	*۲				*۱	مقدار	*۳
۰/۰۳۱	۳/۵۴	۷/۹۴	۶/۹۷	۷/۹۸	وجود طبقه بندی مناسب از دانش صریح در موضوع‌ها و زمینه‌های مختلف کشاورزی	۰/۴۱۷	۰/۸۷	۳/۶۲	۳/۳۸	۴

*۱= مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها
 **و* به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

شاخص‌ها در وضعیت موجود با یکدیگر توافق دارند. این در حالی است که در مورد شاخص "ایجاد واحدهای تحقیق و توسعه در حوزه های مختلف مانند تولید آفت کش‌های گیاهی، واکسن و سرم دام، کود و مواد تغذیه ای، بذر و نهال، اصلاح نژاد دام و بسیاری دیگر از زیربخش‌ها" در وضعیت مطلوب بین سه گروه‌ها مورد بررسی توافق مشاهده نمی‌شود (جدول ۴).

توافق سنجی نظرها پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه توسعه دانش و انتقال آن به فناوری

اطلاعات بدست آمده گویای آن است که سه گروه مدیران و مسئولان گروه‌های موسسه آموزش و ترویج کشاورزی، پژوهشگر مروجان ارشد و مدیران و مسئولان اداره‌های جهاد کشاورزی استان‌ها در زمینه همه

جدول ۴- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه توسعه دانش و تبدیل آن به فناوری

وضع مطلوب					شاخص‌ها	وضع موجود				
P	F	میانگین از ۱۰				P	F	میانگین از ۱۰		
		مقدار	*۳	*۲				*۱	مقدار	*۳
۰/۰۲۶*	۳/۷۳	۸/۵۲	۷/۶۹	۸/۵۶	ایجاد واحدهای تحقیق و توسعه در حوزه های مختلفی مانند تولید آفت کش‌های گیاهی، واکسن و سرم دام، کود و مواد تغذیه ای، بذر و نهال، اصلاح نژاد دام و بسیاری دیگر از زیربخش‌ها	۰/۱۳۵	۲/۰۲	۳/۸۹	۳/۲۲	۴/۰۶
۰/۱۴۱	۱/۹۸	۸/۳۹	۸/۷۷	۷/۹۸	تجاری سازی نتایج تحقیقات در راستای حل مشکلات کشاورزان	۰/۱۸۴	۱/۷۰	۲/۹۷	۳/۵۸	۳/۴۱

*۱= مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها
 **و* به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه انتقال دانش

اپلیکیشن‌های کشاورزی، موشن گرافی و... " و " انتقال دانش توسط مروجان به کشاورزان از طریق روش‌های چهره به چهره و مستقیم " بین پاسخگویان توافق وجود داشت. در زمینه وضعیت مطلوب با توجه به نتایج مندرج مشخص می‌شود که در مورد بیشتر شاخص‌ها مربوط به مولفه انتقال دانش توافق وجود داشت. این در حالی است که در مورد شاخص " انتقال دانش اکتسابی در قالب نشریه ترویجی، کتابچه ترویجی و کتاب و ... " بین سه گروه‌ها مورد بررسی توافق مشاهده نمی‌شود.

بنابر یافته‌های جدول (۵) مشخص می‌شود که پاسخگویان در مورد بیشتر شاخص‌های مورد نظر در وضعیت موجود با یکدیگر توافق ندارند. این در حالی است که در مورد شاخص‌های " استفاده از فناوری‌های نوین برای انتقال دانش مانند سامانه‌های دانشی،

جدول ۵- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه انتقال دانش

میزان توجه مطلوب					شاخص‌ها	میزان توجه موجود				
P	مقدار F	میانگین				P	مقدار F	میانگین		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۹۰۲	۰/۱۰۳	۸/۹۴	۹/۰۵	۹/۰۳	انتقال دانش توسط رسانه‌های جمعی مانند رادیو، تلویزیون	۰/۰۰۰۰*	۹/۹۴	۵/۸۶	۳/۳۳	۴/۴۱
۰/۶۷۴	۰/۳۹	۸/۸۱	۸/۵۸	۸/۸۲	برگزاری کانون‌های یادگیری توسط کشاورز نمونه به منظور انتقال دانش و تجربه‌ها به دیگر کشاورزان	۰/۰۰۰۰*	۲۱/۵۱۳	۵/۳۴	۳	۴/۵۳
۰/۲۴۳	۱/۴۲	۸/۷۲	۸/۱۶	۸/۴۸	استفاده از فناوری‌های نوین برای انتقال دانش مانند سامانه‌های دانشی، اپلیکیشن‌های کشاورزی، موشن گرافی و	۰/۵۳۰	۰/۶۳۷	۴/۲۰	۳/۸۰	۴/۰۶
۰/۳۳۲	۱/۱۱	۹/۰۴	۸/۸۰	۸/۶۷	انتقال دانش توسط مروجان به کشاورزان از طریق روش‌های چهره به چهره و مستقیم	۰/۰۰۰۰*	۱۶/۳۴۱	۶/۴۲	۴/۱	۵/۶۲
۰/۰۲۷*	۳/۶۸	۸/۳۸	۷/۴۱	۸/۰۲	انتقال دانش اکتسابی در قالب نشریه ترویجی، کتابچه ترویجی و کتاب و ...	۰/۱۶۷	۱/۸۰	۵/۳۸	۴/۶۶	۵/۲۵

*= مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت‌های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها)

* و ** به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

با همکاری موسسه‌ها و مراکزهای تحقیقاتی"، "فراهم بودن مکان‌های فیزیکی/مجازی برای تبادل و اشتراک دانش در سازمان"، "ایجاد فضای‌های مجازی مبتنی بر اینترنت برای ارتباط مستقیم کشاورزان با تولیدکنندگان دانش"، "انجام همکاری‌های تحقیقاتی و فناورانه میان موسسه‌ها تحقیقاتی و مراکزهای تحقیقاتی و موسسه آموزش و ترویج کشاورزی با هدف اشتراک گذاری دانش در زمینه‌های مختلف کشاورزی" و "برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه‌های مختلف کشاورزی با همکاری پژوهشگران و محققان معین" بین سه گروه مورد بررسی توافقی مشاهده نمی‌شود (جدول ۶).

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه اشتراک دانش

همان‌طور که از نتایج توافق سنجی (سه گروه جامعه آماری) بر می‌آید در مورد بیشتر شاخص‌ها بین پاسخگویان توافق وجود داشت. در زمینه وضعیت موجود شاخص‌های "فراهم بودن مکان‌های فیزیکی/مجازی برای تبادل و اشتراک دانش در سازمان" و "ایجاد فضای‌های مجازی مبتنی بر اینترنت برای ارتباط مستقیم کشاورزان با تولیدکنندگان دانش" بین نظرهای پاسخگویان توافق وجود داشت. و در وضعیت مطلوب بین شاخص‌های "برگزاری جشنواره و نمایشگاه‌های ترویجی

جدول ۶- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه اشتراک دانش

میزان توجه مطلوب					شاخص‌ها	میزان توجه موجود				
P	مقدار F	میانگین از ۱۰				P	مقدار F	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۲۶۱	۱/۳۵	۸/۶۲	۸/۱۱	۸/۵۵	تشکیل نشست‌های مشترک بین مروجان و کشاورزان برای اشتراک دانش بومی در مسئله‌های کشاورزی	۰/۰۰۶**	۵/۲۷	۴/۶۶	۳/۴۱	۴/۲۴
۰/۶۶۶	۰/۴۰۸	۸/۹۷	۸/۷۷	۸/۷۹	ایجاد سایت‌های الگویی برای اشتراک توصیه‌های فنی و دانش جدید توسط مددکار ترویجی به بهره‌برداران حوزه‌های مختلف کشاورزی	۰/۰۰۰**	۲۴/۵۷	۶/۰۷	۳/۴۷	۵/۱۵
۰/۱۶۲	۱/۸۳	۸/۹۷	۸/۷۷	۸/۴۶	برگزاری روز مزرعه، هفته انتقال یافته‌های کشاورزی برای اشتراک بهترین شیوه‌ها و فناوری‌های جدید کشاورزی	۰/۰۲۵*	۳/۷۵	۶/۲۵	۵/۲۲	۵/۶۳
۰/۰۰۸**	۴/۸۹	۸/۳۳	۷/۸۶	۷/۳۱	برگزاری جشنواره و نمایشگاه‌های ترویجی با همکاری موسسه‌ها و مراکزهای تحقیقاتی	۰/۰۰۰**	۱۰/۳۷	۴/۸۵	۲/۹۴	۴/۳۴
۰/۰۲۵*	۳/۷۵	۸/۲۷	۷/۳۰	۷/۷۲	فراهم بودن مکان‌های فیزیکی/مجازی برای تبادل و اشتراک دانش در سازمان	۰/۰۶۸	۲/۷۲	۴/۲۳	۴/۱۱	۳/۳۷

ادامه جدول ۶- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه اشتراک دانش

میزان توجه مطلوب					میزان توجه موجود					
P	مقدار F	میانگین از ۱۰			شاخص‌ها	P	مقدار F	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۰۰۹**	۴/۷۸	۸/۶۳	۷/۶۳	۸/۵۶	ایجاد فضای‌های مجازی مبتنی بر اینترنت برای ارتباط مستقیم کشاورزان با تولید کنندگان دانش	۰/۲۸۷	۱/۲۹	۳/۵۰	۲/۹۷	۳/۰۶
۰/۰۰۵**	۵/۴۵	۸/۷۰	۷/۶۹	۸/۶۵	انجام همکاری‌های تحقیقاتی و فنوارانه میان موسسه‌ها تحقیقاتی و مراکزهای تحقیقاتی و موسسه آموزش و ترویج کشاورزی با هدف اشتراک گذاری دانش در زمینه‌های مختلف کشاورزی	۰/۰۱۲*	۴/۵۴	۴/۵۳	۳/۵۵	۳/۸۷
۰/۰۳۳*	۳/۵۱	۸/۸۵	۸/۳۳	۸/۲۷	برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه های مختلف کشاورزی با همکاری پژوهشگران و محققان معین	۰/۰۰۱**	۷/۳۷	۵/۶۲	۴/۱۶	۵/۵۸
۰/۰۶۵	۲/۷۷	۸/۵۸	۷/۷۷	۸/۲۷	برگزاری دوره های IPCM و FFS جهت اشتراک دانش کشاورزی	۰/۰۰۰**	۹/۴۵	۴/۷۵	۳/۰۵	۴/۶۲
۰/۰۵۶	۲/۹۲	۸/۱۳	۷/۸۰	۷/۳۷	وجود نظام پاداش دهی به تولیدکنندگان دانش برای اشتراک گذاری دانش	۰/۰۳۷*	۳/۳۴	۲/۶۸	۱/۷۲	۲/۴۴
۰/۲۴۰	۱/۴۳	۸/۵۰	۸/۱۳	۸/۰۳	تشکیل نشست‌های مشترک با کشاورزان برای اشتراک دانش بومی در مسائل کشاورزی	۰/۰۰۰**	۱۰/۴۹	۳/۹۴	۲/۳۸	۲/۸۹

*۱ = مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها)

* و ** به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

که از نتایج برمی‌آید پاسخگویان در زمینه شاخص‌های میزان وضعیت موجود "وجود سامانه‌های دانشی برای ثبت دانش تولید شده توسط تولیدکنندگان دانش کشاورزی"، "وجود الزام‌های قانونی جهت ثبت گزارش‌ها و بازدیدها توسط مروجان پهنه‌های کشاورزی" و "وجود الزام‌های قانونی برای ثبت گزارش‌ها و بازدیدها توسط محققان و پژوهشگران کشاورزی" توافقی وجود نداشت. همچنین درباره شاخص‌های وضعیت مطلوب "وجود

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه ثبت و مستندسازی دانش

نتایج کسب شده در زمینه توافق سنجی پیرامون میزان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب مولفه ثبت و مستندسازی دانش در حوزه مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی در جدول ۷ آورده شده است. همان‌طور

الزام‌های قانونی برای ثبت گزارش‌ها و بازدیدها توسط موضوع‌ها و زمینه‌های کشاورزی) و "وجود الزامات مروجان پهنه‌های کشاورزی"، "ذخیره و طبقه‌بندی قانونی برای ثبت گزارش‌ها و بازدیدها توسط محققان موضوعی کشاورزی (رده بندی، کدگذاری کلیه سازمان‌ها و پژوهشگران، کارشناسان و مروجان و کشاورزان در توافقی مشاهده نمی‌شود.

جدول ۷- توافقی سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه ثبت و مستند سازی دانش

میزان توجه مطلوب					میزان توجه موجود					
میانگین از ۱۰			مقدار	P	شاخص‌ها	میانگین از ۱۰			مقدار	P
*۱	*۲	*۳	F			*۱	*۲	*۳	F	
۰/۰۷۱	۲/۶۸	۸/۱	۷/۲۷	۷/۹۱	وجود گروه‌های محلی برای ثبت و مستند سازی دانش بومی در مقابله با بحران‌های کشاورزی	۰/۰۵۶	۲/۸۶	۲/۲۴	۱/۶۱	۱/۵۶
۰/۰۹۵	۲/۳۸	۷/۸۵	۷/۱۱	۷/۹۵	وجود سامانه‌های دانشی برای ثبت دانش تولید شده توسط تولیدکنندگان دانش کشاورزی	۰/۰۰۳**	۶/۰۵	۳/۲۵	۲/۷۲	۱/۹۴
۰/۰۰۱**	۶/۸۶	۷/۹۶	۶/۶۱	۷/۶۵	وجود الزام‌های قانونی برای ثبت گزارش‌ها و بازدیدها توسط مروجان پهنه‌های کشاورزی	۰/۰۱۵*	۴/۲۸	۴/۰۷	۲/۸۳	۳/۵۸
۰/۰۱۶*	۴/۱۹	۷/۸۵	۶/۷۵	۷/۸۴	وجود الزام‌های قانونی برای ثبت گزارش‌ها و بازدیدها توسط محققین و پژوهشگران کشاورزی	۰/۰۲۳*	۳/۸۳	۳/۹۱	۳/۳۳	۲/۹۴
۰/۰۵۴	۲/۹۵	۷/۷۵	۶/۷۷	۷/۴۱	استفاده از ابزار IT پیشرفته برای فیلتر کردن، صورت کردن، فهرست بندی دانش کشاورزی برای بازیابی	۰/۳۹۴	۰/۹۳	۲/۹۸	۲/۴۱	۲/۷۵
۰/۱۷۶	۱/۷۵	۸/۴۵	۷/۸۰	۸/۳۱	شکل‌گیری منبع دانش از انواع رسانه‌های ترویجی در قالب بسترهای دیجیتالی مانن عکس، فیلم، نشریه‌های ترویجی و غیره	۰/۴۲۴	۰/۸۶	۴/۷۱	۴/۵۵	۵/۰۸

*۱= مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت‌های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها)

* و ** به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه ذخیره دانش

نتایج کسب شده در زمینه توافق سنجی پیرامون میزان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب مولفه ذخیره دانش نشان می‌دهد که پاسخگویان در زمینه همه شاخص‌های میزان وضعیت موجود توافق داشته‌اند.

همچنین درباره شاخص‌های وضعیت مطلوب "وجود ذخیره و طبقه بندی موضوعی کشاورزی (رده بندی، کدگذاری کلیه سازمان‌ها و پژوهشگران، کارشناسان و مروجان و کشاورزان در موضوع‌ها و زمینه‌های کشاورزی)"، "ذخیره و طبقه‌بندی موضوعی کشاورزی (رده بندی، کدگذاری همه سازمان‌ها و پژوهشگران، کارشناسان و مروجان و کشاورزان در موضوع‌ها و زمینه‌های کشاورزی)" بین سه گروه مورد بررسی توافقی مشاهده نمی‌شود (جدول ۸).

جدول ۸- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه ذخیره دانش

وضع مطلوب					شاخص‌ها	وضع موجود				
P	مقدار F	میانگین از ۱۰				P	مقدار F	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
					ایجاد و ذخیره لایه‌های سازمان دانش در بخش کشاورزی (کدبندی، رده بندی همه‌ی عنصرهای سازمانی از عالی‌ترین مقام سازمان تا مروجان در عرصه کشاورزی)	۰/۷۳۶	۰/۳۰۸	۳/۱۳	۳/۴۷	۳/۲۹
					ذخیره و طبقه‌بندی عرصه کشاورزی (رده بندی، کدگذاری همه‌ی کاربران در بخش کشاورزی بر مبنای منطقه (استان، شهرستان، شهر، دهستان))	۰/۳۸۷	۰/۹۵	۴	۳/۵۸	۳/۵۳
					ذخیره و طبقه بندی موضوعی کشاورزی (رده بندی، کدگذاری همه‌ی سازمان‌ها و پژوهشگران، کارشناسان و مروجان و کشاورزان در موضوع‌ها و زمینه‌های کشاورزی)	۰/۶۵۶	۰/۴۲	۳/۸۵	۳/۷۵	۴/۱۷

*۱= مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها)

* و ** به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه استفاده دانش

در خصوص وضعیت مطلوب با توجه به نتایج مندرج مشخص می‌شود که در مورد شاخص‌های "بهره بردار با استفاده از دانش در دسترس تصمیم درست را می‌گیرد"، "کشاورزان برای بهبود بهره‌وری از دانش کشاورزی استفاده می‌کنند"، با یکدیگر توافق ندارند. این در حالی است که پاسخگویان در مورد دیگر گویه‌ها توافق دارند (جدول ۹).

همان‌طور که از نتایج مشخص است در زمینه میزان وضعیت موجود شاخص‌های مربوط به مولفه استفاده دانش بین نظرهای پاسخگویان توافقی وجود ندارد.

جدول ۹- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه استفاده دانش

میزان توجه مطلوب					میزان توجه موجود					
P	مقدار F	میانگین از ۱۰			شاخص‌ها	P	مقدار F	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۰۴۳*	۳/۲۱	۸/۸۷	۹/۳۸	۹/۳۲	بهره بردار با استفاده از دانش در دسترس تصمیم درست را می‌گیرد	۰/۰۰۰**	۱۰/۸۲	۵	۳/۴۱	۴/۸۷
۰/۰۵۲	۳	۹/۱۱	۹/۵۰	۹/۵۱	بهره بردار از دانش در مراحل مختلف تولید (کاشت، داشت، برداشت) استفاده می‌کند	۰/۰۰۰**	۱۱/۱۹	۵/۵۰	۳/۸۶	۴/۹۴
۰/۱۲۳	۲/۱۱	۸/۹۷	۸/۴۴	۸/۸۴	کشاورزان با علاقه در دور های آموزشی شرکت می‌کنند	۰/۰۰۰**	۹/۲۵	۵/۱۹	۳/۷۷	۴/۰۶
۰/۱۱۱	۲/۲۲	۸/۹۹	۸/۵۴	۹/۲	کشاورزان و بهره برداران با اعتماد از دانش تولید شده استفاده می‌کنند	۰/۰۰۰**	۱۰/۱۰	۵/۳۱	۴/۰۲	۴/۱۸
۰/۰۰۶**	۵/۱۹	۹/۱۱	۸/۵۰	۹/۴۱	کشاورزان برای بهبود بهره‌وری از دانش کشاورزی استفاده می‌کنند	۰/۰۰۰**	۸/۷۶	۵/۵۹	۴/۱۱	۴/۷۲
۰/۲۱۲	۱/۵۶	۹/۰۰	۸/۶۳	۹/۱۷	کشاورزان از دانش برای حل مسئله‌ها استفاده می‌کنند	۰/۰۰۰**	۹/۰۹	۵/۶۹	۴	۵/۱۵

*۱ = مدیران و مسئولان گروه ۲ = پژوهشگر مروجان ارشد ۳ = مدیریت های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها)
* و ** به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد

توافق سنجی نظرهای پاسخگویان پیرامون وضعیت موجود و وضعیت مطلوب شاخص‌های مدیریت دانش نظام ترویج کشاورزی مربوط به مولفه بازخورد و ارزیابی دانش

نتایج مربوط به توافق سنجی پیرامون میزان وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مربوط به مولفه بازخورد و ارزیابی دانش در راستای توسعه مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی در جدول ۱۰ ارائه شده است. همان‌طور که از نتایج مشخص است در زمینه وضعیت موجود در بیشتر شاخص‌های مربوط به بازخورد و ارزیابی دانش بین نظرهای پاسخگویان توافقی وجود ندارد. در زمینه "ایجاد سامانه‌های الکترونیکی برای ثبت نظرهای حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان و مروجان کشاورزی"، "برگزاری نشست‌ها در سطح استانی برای بررسی بازخوردهای حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان و بهره‌برداران"، "استفاده از روش‌های مختلفی از جمله ایمیل، درخواست الکترونیکی، چت، نظرسنجی‌های اینترنتی برای دریافت بازخورد حاصل از استفاده از دانش توسط کشاورزان و مروجان مسئول پژوهش‌های الکترونیکی، چت، نظرسنجی‌های اینترنتی برای دریافت بازخورد حاصل از استفاده از روش‌های مختلف از جمله ایمیل، درخواست الکترونیکی، چت، نظرسنجی‌های اینترنتی برای دریافت بازخورد حاصل از استفاده از دانش توسط کشاورزان و مروجان مسئول

پهنه‌های تولید"، "شکل‌گیری تقویم و جدول زمان بندی از رویدادهای دانش محور" و "برگزاری نشست‌های مشترک با تولیدکنندگان دانش برای تحلیل و ارزیابی بازخورد بهره‌برداران و پاسخگویی به آنها"، پاسخگویان توافق نظر وجود دارند. در زمینه وضعیت مطلوب با توجه به نتایج مندرج مشخص می‌شود که در مورد شاخص‌های "انجام بازدیدهای میدانی توسط مروجان کشاورزی برای دریافت بازخورد حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان"، "برگزاری نشست‌ها بحث و گفتگو بین مروجان و کشاورزان برای بیان نتایج حاصل از استفاده دانش"، "استفاده از روش‌های مختلفی از جمله ایمیل، درخواست الکترونیکی، چت، نظرسنجی‌های اینترنتی برای دریافت بازخورد حاصل از استفاده از دانش توسط کشاورزان و مروجان مسئول پژوهش‌های تولیدی" و "برگزاری نشست‌های مشترک با تولیدکنندگان دانش برای تحلیل و ارزیابی بازخورد بهره‌برداران و پاسخگویی به آنها" در بین نظرات پاسخگویان توافقی وجود ندارد. ولی درباره بقیه شاخص‌ها توافق نظر وجود دارد.

جدول ۱۰- توافق سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه بازخورد و ارزیابی دانش

میزان توجه مطلوب					میزان توجه موجود					
P	مقدار F	میانگین از ۱۰			شاخص‌ها	P	مقدار F	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۳۲۷	۱/۱۲	۸/۵۹	۸/۱۳	۸/۲۹	ایجاد سامانه‌های الکترونیکی برای ثبت نظرهای حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان و مروجان کشاورزی	۰/۰۸۹	۲/۴۴	۲/۸۶	۲/۹۴	۲/۱۲
۰/۰۴۲*	۳/۲۳	۸/۹۰	۸/۱۱	۸/۷۹	انجام بازدیدهای میدانی توسط مروجان کشاورزی برای دریافت بازخورد حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان	۰/۰۰۵*	۵/۳۶	۴/۷۰	۳/۳۸	۴/۲۷

ادامه جدول ۱۰- توافقی سنجی میزان توجه به وضعیت موجود و مطلوب شاخص‌های مولفه بازخورد و ارزیابی دانش

میزان توجه مطلوب					میزان توجه موجود					
P	مقدار F	میانگین از ۱۰			شاخص‌ها	P	مقدار F	میانگین از ۱۰		
		*۳	*۲	*۱				*۳	*۲	*۱
۰/۰۰۰۰ ^{**}	۹/۱۸	۸/۸۳	۷/۶۳	۸/۷۷	برگزاری نشست‌های بحث و گفتگو بین مروجان و کشاورزان برای بیان نتایج حاصل از استفاده دانش	۰/۰۰۵ ^{**}	۵/۳۸	۴/۸۰	۳/۵۵	۴/۲۹
۰/۰۰۰۵ ^{**}	۵/۴۲	۸/۵۱	۷/۴۱	۸/۳۷	برگزاری نشست‌های در سطح استانی برای بررسی بازخوردهای حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان و بهره برداران	۰/۰۰۷۶	۲/۶۰	۴/۲۶	۳/۴۴	۳/۷۷
۰/۰۰۱ [*]	۴/۶۹	۸/۴۹	۷/۴۴	۸/۲۴	برگزاری نشست‌های با تولید کنندگان دانش برای انتقال بازخوردهای حاصل از استفاده دانش	۰/۰۰۳ ^{**}	۶/۴۲	۴/۱۱	۲/۹۴	۳/۲۲
۰/۰۰۴۹ [*]	۳/۰۵	۷/۹۱	۶/۹۷	۷/۹۶	استفاده از روش‌های مختلفی از جمله ایمیل، درخواست الکترونیکی، چت، نظرسنجی‌های اینترنتی برای دریافت بازخورد حاصل از استفاده از دانش توسط کشاورزان و مروجان مسئول پهنه‌های تولیدی	۰/۰۸۵۴	۰/۱۵۷	۲/۹۱	۲/۸۰	۲/۷۴
۰/۰۰۱۳ [*]	۴/۴۴	۸/۱۲	۷/۰۸	۸/۰۶	برگزاری نشست‌های مشترک با تولیدکنندگان دانش برای تحلیل و ارزیابی بازخورد بهره برداران و پاسخگویی به آنها	۰/۰۰۶۴	۲/۷۸	۳/۳۲	۲/۸۰	۲/۶۰
۰/۰۰۵۹	۲/۸۷	۷/۷۸	۶/۸۰	۷/۵۳	شکل‌گیری تقویم و جدول زمان بندی از رویدادهای دانش محور	۰/۰۱۲۰	۲/۱۳	۳/۱۶	۲/۳۶	۳/۱۳
۰/۰۰۶۷	۲/۷۳	۸/۰۷	۷/۳۸	۷/۴۱	تولید اخبار از عملیات و فرایند تبادل دانش	۰/۰۰۳۴ [*]	۳/۴۵	۴/۰۶	۳/۲۷	۳/۲۷
۰/۰۰۷۴	۲/۶۳	۸/۲۵	۷/۴۴	۷/۷۹	تولید اخبار از نقش آفرینان، متولیان و بهره برداران دانش	۰/۰۰۰۸ ^{**}	۴/۹۴	۴/۲۵	۳/۱۹	۳/۳۷
*۱= مدیران و مسئولان گروه ۲= پژوهشگر مروجان ارشد ۳= مدیریت‌های هماهنگی ترویج و مسئولان اداره‌های استان‌ها										
* و ** به ترتیب سطح معنی داری در سطح ۵ درصد و ۱ درصد										

بحث و نتیجه گیری

نخستین گام در مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی این است که بدانیم چه دانشی را در چه مکانی و برای چه کسانی باید تولید شود، برای آنکه بتوان به تولید دانش مناسب و متناسب با نیازهای هر منطقه پرداخت نیاز به دریافت تقاضاهای دانشی مرتبط با هر منطقه است تا بتوان دانش مناسب در زمان مناسب را تولید و عرضه کرد. بنابراین برای انجام چنین فرایندی نیازمند داشتن متولی معینی در سطح نظام ترویج کشاورزی است تا بتواند نیازهای دانشی را در سطحهای پایین تر از شهرستان جایی که کشاورز و بهره‌بردار نیاز کسب و به کارگیری دانش و فناوری جدید است دریافت کند. بنابراین با توجه به توافق گروه‌های پاسخگوی مورد بررسی درباره مولفه تشخیص نیاز در وضعیت مطلوب گویه‌هایی همچون، تشکیل نشست‌ها، کنفرانس‌ها و غیره در سطح استان‌ها برای دریافت نیازهای دانشی و اولویت بندی آنها و استفاده از روش‌های پیمایش، مصاحبه شخصی، مصاحبه با آگاهان کلیدی توسط مروجان کشاورزی برای دریافت نیازهای دانشی بهره‌برداران، می‌توان پیشنهاد کرد که با توسعه برنامه‌های تحقیقاتی مشارکتی، فراهم کردن فرصت‌هایی برای تبادل نظر و برگزاری نشست‌گروهی با تولید کنندگان و استفاده کنندگان دانش، فراهم کردن فرصت‌هایی برای مشارکت مروجان و بهره‌برداران بخش کشاورزی برای بیان نیازهای دانشی، ایجاد کمیته‌های نیازسنجی در سطح هر استان برای گردآوری نیازهای دانشی از مروجان و بهره‌برداران می‌تواند در تشخیص نیازهای دانشی راهگشا باشد.

در زمینه مولفه ممیزی دانش بومی و صریح گروه‌های پاسخگوی مورد بررسی در وضعیت موجود و مطلوب با گویه‌های استفاده از مصاحبه و یا برگزاری نشست‌های هم‌اندیشی برای استخراج و اکتساب دانش ضمنی کارکنان کلیدی، تشکیل کمیته‌هایی برای پایش

و ممیزی محتوا بر مبنای نوع دانش و سطح‌های بهره‌برداران در موسسه‌ها و مراکزهای تحقیقاتی، وجود ارتباط و تعامل بین نقش آفرینان (موسسه‌های تحقیقاتی، مراکزهای تحقیقاتی و واحدهای اجرایی، مروجان، بخش خصوصی و ...) در تولید دانش کشاورزی با کشاورزان و بهره‌برداران، تولید دانش جدید بر مبنای نیازها و شرایط خاص محلی، کسب دانش ذخیره شده در پایگاه داده‌ها، مقاله، سایت، کتاب، فیلم و ... و بومی سازی آنها، ایجاد شبکه دانش از پژوهشگر مروجان ارشد و محققان معین و مروجان پهنه تولیدی برای تولید دانش مورد نیاز، وجود طبقه بندی مناسب از دانش بومی در موضوع‌ها و زمینه‌های مختلف کشاورزی و وجود طبقه بندی مناسب از دانش صریح در موضوعات مختلف کشاورزی مورد توافق هر سه گروه مورد بررسی بوده است که با نتایج تحقیقات فرج‌الهی و همکاران، ۱۳۹۲؛ طبرسا و احمدوند، ۱۳۹۶؛ لوگا و همکاران، ۲۰۱۱؛ همسو می‌باشد. این شاخص‌ها شامل فعالیت‌هایی برای شناسایی و ممیزی دانش بومی و تجربی در بخش کشاورزی است تا مشخص شود که در هر زمینه از کشاورزی چه قدر دانش بومی و تجربی وجود دارد و توانمندی ما چیست؟ دانش ضمنی و بومی دانشی است که با توجه به آنچه در زنجیره ارزش تولیدهای کشاورزی گفته شد این دانش در ذهن همه‌ی بازیگران این زنجیره وجود دارد از جمله دانش بومی و تجربه کشاورزان، مدیران و کارشناسان همه این نهادها و وزارت جهاد کشاورزی. به منظور اجرای مناسب مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی و برای احصاء دانش بومی، ضمنی و صریح موارد اشاره شده در ممیزی دانش بومی و صریح در نظر قرار گیرد.

همان‌گونه که نتایج تحقیقات نشان داد گروه‌های پاسخگو در زمینه توسعه دانش و تبدیل آن به فناوری در وضعیت موجود و مطلوب مورد تجاری سازی نتایج تحقیقات در راستای حل مسئله‌های کشاورزان

نظام است. که به دو روش انجام می‌شود. در روش اول، لزوماً دانش موجود در منبع دانشی) بازیگر برخوردار از دانش (به بازیگر خواهان دانش به صورت کامل منتقل نمی‌شود. نمونه‌هایی از این نوع شبکه عبارت‌اند از کنفرانس‌ها، همایش‌ها، کارگاه‌ها و کانون‌های یادگیری، رادیو و تلویزیون، فناوری‌های نوین، رسانه‌های نوشتاری. در نوع دوم دانش موجود در منبع دانشی توسط بازیگر خواهان دریافت می‌شود. نمونه‌هایی از این نوع عبارت‌اند از سایت‌های الگویی، دوره‌های آموزشی و ..... بر مبنای توافق گروه‌های پاسخگو در زمینه انتقال دانش با توجه به وضعیت موجود و مطلوب توجه به مواردی مانند استفاده از فناوری‌های نوین برای انتقال دانش مانند سامانه‌های دانشی، اپلیکیشن‌های کشاورزی، موشن گرافی و ..... و انتقال دانش اکتسابی در قالب نشریه ترویجی، کتابچه ترویجی و کتاب و ... می‌باشد که همسو با نتایج تحقیقات تای و همکاران، ۲۰۱۱؛ عباس‌پور و همکاران، ۱۳۹۰ می‌باشد بنابراین پیشنهاد و تاکید می‌شود که در راستای شکل‌دادن تقسیم کار) انتقال دانش کشاورزی، به ایجاد بسترهایی برای همکاری‌های میان همه‌ی دانشگران بخش کشاورزی، استفاده از فناوری‌های نوین مانند اپلیکیشن‌ها، سامانه‌های دانشی و ..... برای انتقال دانش، ایجاد نظام اطلاعاتی از شمار بهره‌برداران و تولید کنندگان زیر بخش‌های مختلف کشاورزی برای انتقال درست و به موقع دانش، بیشتر همت گمارند.

نظام ترویج کشاورزی بر این موضوع تمرکز دارد، هنگامی می‌توان گفت مدیریت دانش رخ داده است که بازیگران مختلف بتوانند با یکدیگر تعامل کنند. از این رو مهم‌ترین نقشی که مولفه اشتراک دانش برعهده دارد، ایجاد یادگیری تعاملی است. بنابراین مدیریت دانش در نظام ترویج کشاورزی باید شرایطی را ایجاد کند که همه‌ی دانشگران کشاورزی اعم از دانشگاهیان، محققان و پژوهشگران و مروجان و عامل‌های توزیع و فروشنده و

با یکدیگر توافق داشتند که با نتایج تحقیقات رعنايي و همکاران، ۱۳۹۵؛ سمئون و همکاران، ۲۰۱۳؛ کال و همکاران، ۲۰۱۵ همسو می‌باشد، این مرحله که شامل اقدام‌هایی مانند توسعه‌ی قابلیت‌ها، محصولات، نظر و اندیشه‌های جدید؛ فرآیندها و بهبود کیفیت؛ کاهش هزینه‌های تولید کشاورزی و پاسخگویی به نیازهای خاص بهره‌برداران و کشاورزان و کسب قابلیت‌هایی که بخش کشاورزی بدون آن بوده است یا پرداختن به خلق قابلیت‌هایی که هنوز در بخش کشاورزی داخل و خارج از کشور وجود ندارد، می‌باشد. پرداختن به چالش‌های موجود در توسعه دانش و فناوری کشاورزی و کارآمد سازی این فرآیند مستلزم تجاری‌سازی تحقیقات و ایجاد واحد متولی برای نوسازی کشاورزی و مدیریت انتقال فناوری در این بخش و در کنار آن، توسعه واحدهای تحقیق و توسعه (R&D) در بخش کشاورزی است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که در این زمینه ایجاد واحدهای تحقیق و توسعه در حوزه‌های مختلفی مانند تولید آفت‌کش‌های گیاهی، واکسن و سرم دام، کود و مواد تغذیه‌ای، بذر و نهال، اصلاح نژاد دام و بسیاری دیگر از زیربخش‌ها امکان پذیر است.

بدون تردید، یکی دیگر از مهم‌ترین مولفه‌های مدیریت دانش انتقال دانش می‌باشد این مولفه در برگیرنده مجموعه‌ای از فعالیت‌های انتقال دانش و فناوری کشاورزی به محل‌های مورد نیاز، قابلیت دسترسی و چگونگی انتقال دانش و فناوری کشاورزی است. در نظام ترویج کشاورزی، انتقال دانش و فناوری به شیوه‌ای متکثر توسط بازیگران مختلف صورت می‌گیرد بنابراین یک عامل ساختاری ضروری برای تحقق انتقال دانش، شبکه است. یکی از ویژگی‌های مهم نظام مدیریت دانش، وجود شبکه در ساختار آن است. مهم‌ترین نقشی که یک شبکه قادر به برآوردن آن است، فراهم آوری بستری برای ایجاد جریان دانش و اطلاعات در بین بازیگران موجود در

مانند آن در شبکه‌ای وابسته و پیوسته در خدمت تامین نیازهای بهره‌برداران و تولیدکنندگان قرار گیرند. و از این طریق مسیر را برای اشتراک دانش توسط همه‌ی کنشگران نظام ترویج کشاورزی امکان‌پذیر کنند. با توجه به توافق گروه‌های مورد بررسی در زمینه مولفه اشتراک دانش در وضعیت موجود مواردی همچون "فراهم بودن مکان‌های فیزیکی/مجازی برای تبادل و اشتراک دانش در سازمان" و "ایجاد فضای مجازی مبتنی بر اینترنت برای ارتباط مستقیم کشاورزان با تولیدکنندگان دانش" و در وضعیت مطلوب بین‌گروه‌ها "برگزاری جشنتواره و نمایشگاه‌های ترویجی با همکاری موسسه‌های و مراکز تحقیقاتی"، "فراهم بودن مکانهای فیزیکی/مجازی برای تبادل و اشتراک دانش در سازمان"، "ایجاد فضای مجازی مبتنی بر اینترنت جهت ارتباط مستقیم کشاورزان با تولیدکنندگان دانش"، "انجام همکاری‌های تحقیقاتی و فناورانه میان موسسات تحقیقاتی و مراکز تحقیقاتی و موسسه آموزش و ترویج کشاورزی با هدف اشتراک گذاری دانش در زمینه‌های مختلف کشاورزی" و "برگزاری دوره‌های آموزشی در زمینه‌های مختلف کشاورزی با همکاری پژوهشگران و محققان معین" پیشنهاد می‌شود که به منظور بهبود وضعیت در اشتراک دانش در نظام ترویج کشاورزی و در نتیجه افزایش اطمینان از تبادل و اشتراک دانش بین کنشگران بخش کشاورزی بایستی موارد اشاره شده در اشتراک دانش در نظر گرفته شود که با نتایج تحقیقات متگا و همکاران، ۲۰۱۳؛ ابزری و همکاران، ۱۳۹۰ همسو می‌باشد.

هنگامی که نظام آموزش و ترویج کشاورزی را به عنوان یک مغز متفکر در یک اندام واره قبول می‌کنیم، لاجرم این انتظار ایجاد می‌شود که این مغز متفکر باید به گونه‌ای سازماندهی شود که بتواند اطلاعات و تجربه‌های به دست آمده را پس از پالایش و پخته کردن، ذخیره و سازماندهی کند تا بتواند در رویارویی

با مسئله‌ها و چالش‌های کشاورزی از آن استفاده کند. بنابراین داشتن یک حافظه سازمانی و یا ساختاری که بتواند از طریق مستندسازی دانش و تجربه‌ها و تشکیل بانک‌های اطلاعاتی قدرتمند که بر مبنای نیاز مخاطبان و مسئله آن‌ها از یک سو و دانش و تجربه تولید شده از سوی دیگر استوار باشد از جمله الزام‌های یک نظام آموزش و ترویج اثربخش است. بر مبنای توافق گروه‌های پاسخگو در زمینه ثبت و مستندسازی دانش در وضعیت موجود و مطلوب مواردی همچون وجود گروه‌های محلی برای ثبت و مستندسازی دانش بومی در رویارویی با بحران‌های کشاورزی، استفاده از ابزار IT پیشرفته برای فیلتر کردن، صورت کردن، فهرست‌بندی دانش کشاورزی برای بازیابی و شکل‌گیری منبع دانش از انواع رسانه‌های ترویجی در قالب بسترهای دیجیتالی مانند عکس، فیلم، نشریه‌های ترویجی و غیره پیشنهاد می‌شود برای تبدیل دانش ضمنی کشاورزان و بهره‌برداران، مروجان، محققان، عامل‌های اجرایی، توزیع‌کنندگان و فروشندگان نهاده‌ها و مابقی بازیگران ایجاد نظامی برای مستندسازی و استفاده از تجربه‌های دانش ضمنی آن‌ها باید طراحی و تعبیه شود تا از هدر رفت سرمایه ارزشمندی از دانش در سطح‌های مختلف جلوگیری شود. بدین منظور لازم است موارد اشاره شده در ثبت و مستندسازی دانش در نظر گرفته شود.

همان‌طور که نتایج تحقیقات نشان داد گروه‌های پاسخگو درباره مولفه ذخیره دانش در وضعیت موجود و مطلوب مواردی همچون ایجاد و ذخیره لایه‌های سازمان دانش در بخش کشاورزی (کدبندی، رده بندی همه عنصرهای سازمانی از عالی‌ترین مقام سازمان تا مروجان در عرصه کشاورزی) با یکدیگر توافق داشته‌اند. بنابراین به منظور ایجاد سازمان و مخزن دانش کشاورزی می‌بایست لایه‌های سازمان دانش در بخش کشاورزی شکل بگیرد. به این منظور در آغاز می‌بایست، گروه‌بندی

به منظور بهبود وضعیت در استفاده دانش بایستی موارد اشاره شده در نظر گرفته شود.

ارزیابی نتایج ارائه پیام و راه حل به کشاورزان در زمینه مسئله‌های مطرح شده و نیازهای پایش شده در بخش کشاورزی، به ارزشیابی عملیات نظام یا کارکرد نظام مدیریت دانش در بخش ترویج کشاورزی کمک شایانی خواهد کرد. بازخورد می‌تواند به طور مستقیم از کشاورزان گرفته شود و یا از مروجان که در ارتباط مستقیم با کشاورزان می‌باشند و یا میزان انطباق پاسخ دانش-مدار به نیاز مورد نظر ارزشیابی شود. بازخورد عملیات دانش محور، عامل اساسی در مدیریت، اصلاح و راهبری پویای نظام مدیریت دانش در حوزه ترویج کشاورزی در راستای خلق دانش کشاورزی خواهد شد. همچنین بازخورد امکان گردآوری، پردازش و تولید خبر از همه‌ی مبادی دخیل در فرایند و عملیات و نیز رویدادهای دانش مدار در نظام مدیریت دانش در ترویج کشاورزی فراهم خواهد آمد. در همین راستا بر مبنای توافق گروه‌های پاسخگو در زمینه بازخورد و ارزیابی دانش در وضعیت موجود و مطلوب مواردی همچون ایجاد سامانه‌های الکترونیکی برای ثبت نظرهای حاصل از استفاده دانش توسط کشاورزان و مروجان کشاورزی، شکل‌گیری تقویم و جدول زمان بندی از رویدادهای دانش محور با یکدیگر توافق داشته‌اند. بنابراین می‌توان گفت با توجه به اهمیت ارزیابی و بازخورد دانش برای تعیین یا اصلاح هدف‌های مدیریت دانش در بخش کشاورزی و در نهایت کنترل اطلاعات برای ارائه بهترین منابع به کاربران، بایستی یک نظام بازخورد برای اینکه تا چه حد دانش و فنآوری تولید شده و منتقل شده توسط بهره‌برداران به کار گرفته شده ایجاد شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود که به منظور بهبود وضعیت در ارزیابی و بازخورد دانش بایستی موارد اشاره شده در نظر گرفته شود.

ورده بندی سازمانی در وزارت جهاد کشاورزی از عالی‌ترین مقام سازمان یا وزارتخانه تا مروجان در عرصه کشاورزی و نیز همه‌ی سازمان‌ها، موسسه‌ها و واحدهای مرتبط در وزارتخانه، بر مبنای نمودار سازمانی و حیطة موضوعی فعالیت، رده بندی و کدگذاری شوند. پس از تدوین گروه‌بندی سازمانی، نوبت به شکل‌گیری گروه‌بندی عرصه کشاورزی می‌رسد. گروه‌بندی کشاورزی به رده بندی و کدگذاری همه کاربران در بخش کشاورزی بر مبنای منطقه (استان، شهرستان، شهر، دهستان و ...) و حیطة فعالیت آنها می‌پردازد. در زمینه دانش آشکار و صریح نیز شبکه‌ای نظام‌مند برای ذخیره و سازماندهی دانش کشاورزی نیازمند است. بخشی از دانش کشاورزی کشور نزد دانشگاه‌ها و نهادهای علمی و دانشگاهی، بخشی دیگر نزد موسسه‌های تحقیقاتی و محققان و دیگر دست‌اندرکاران امر کشاورزی مانند تولیدکنندگان و مروجان وجود دارد که هر یک با روش‌های خاص خود آن‌ها را نگهداری می‌نمایند.

استفاده از دانش و فناوری موجود در بخش کشاورزی برای نوآوری در کل زنجیره ارزش تولید کشاورزی یعنی در فراهم‌آوری نهاده‌های بهتر، بهبود فرآیند کاشت، داشت، برداشت و پس از برداشت، در تبدیل و فرآوری محصول‌های کشاورزی، بسته‌بندی، توزیع، و حتی مصرف لازم می‌باشد. آنچه که مهم است این است که دانش مورد نیاز به میزان لازم و به هنگام در اختیار مصرف کننده قرار گیرد. بنابراین در زمینه مولفه استفاده دانش گروه‌های پاسخگوی مورد بررسی در وضعیت مطلوب با مواردی همچون بهره بردار از دانش در مرحله‌های مختلف تولید (کاشت، داشت، برداشت) استفاده می‌کند، کشاورزان با علاقه در دوره‌های آموزشی شرکت می‌کنند، کشاورزان و بهره برداران با اعتماد از دانش تولید شده استفاده می‌کنند و کشاورزان از دانش برای حل مسئله‌ها استفاده می‌کنند با یکدیگر توافق داشتند. پیشنهاد می‌شود که

- 1-Friedrich
- 2- Centobelli
- 3- Quast

منبع‌ها:

- ابزری، م؛ شائمی، ع؛ طالبی، ه؛ عبدالمنافی، س؛ (۱۳۹۰)؛ بررسی شکاف بین وضعیت موجود و مطلوب مدیریت دانش در صنعت خودرویی ایران، مدیریت دولتی، دوره ۳، شماره ۶.
- رحمتی اصل، ن؛ یوسفی، ب؛ زردشتیان، ش؛ صادقی بروجردی، س (۱۳۹۷). مدل سازی عوامل موثر بر پیاده سازی مدیریت دانش در فدراسیون‌های ورزشی، پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، سال هشتم، شماره ۱۵.
- رضایی، ر؛ صلاحی مقدم، ن و شعبانعلی فمی، ح؛ (۱۳۹۳)، بررسی اثر مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی در سازمان جهاد کشاورزی استان الیرز، پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، دوره ۷۰، شماره ۴.
- رعنایی، ح؛ مرتضوی، م (۱۳۹۵). اصلاحات ساختاری در نظام ترویج کشاورزی ایران، نشر آموزش (سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی)، چاپ اول.
- طبرسا، غ؛ احمدوند، د؛ (۱۳۹۶)، اولویت‌بندی و مقایسه ابعاد چرخه مدیریت دانش در وضعیت موجود و مطلوب، رهیافت، شماره ۶.
- عباس‌پور، ع؛ همتی، م؛ شهولی خیرآبادی، س؛ (۱۳۹۰)، ارزیابی وضعیت موجود و مطلوب مولفه‌های مدیریت دانش در بین کارشناسان پردیس فنی دانشگاه تهران، نامه آموزش عالی، سال پنجم، شماره هجدهم.
- فتحیان، م؛ احسانی، م؛ (۱۳۸۵)، چارچوبی برای بکارگیری مدیریت دانش در سازمان‌های تحقیق و توسعه کشور، چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت.
- Al-Hakim, L. A., & Hassan, S. (2016). Core requirements of knowledge management implementation, innovation and organizational performance. *Journal of Business Economics and Management*, 17(1), 109-124.
- Al-Kurdi, O., El-Haddadeh, R., & Eldabi, T. (2018). Knowledge sharing in higher education institutions: a systematic review. *Journal of Enterprise Information Management*.
- Bolisani, E., & Bratianu, C. (2017). Knowledge strategy planning: an integrated approach to manage uncertainty, turbulence, and dynamics. *Journal of Knowledge Management*.
- Centobelli, P., Cerchione, R., & Esposito, E. (2019). Efficiency and effectiveness of knowledge management systems in SMEs. *Production Planning & Control*, 30(9), 779-791.
- Chang, D.L., Sabatini-Marques, J., da Costa, E.M., Selig, P.M., Yigitcanlar, T., 2018. Knowledge-based, smart and sustainable cities: a provocation for a conceptual framework. *J. Open Innov. Technol. Mark. Complex*. 4, 5. <https://doi.org/10.1186/s40852-018-0087-2>.
- Chang, H. H., & Chuang, S. S. (2011). Social capital and individual motivations on knowledge sharing: Participant involvement as a moderator. *Information & management*, 48(1), 9-18.
- Cho, T., & Korte, R. (2014). Managing knowledge performance: testing the components of a knowledge management system on organizational performance. *Asia Pacific Education Review*, 15(2), 313-327.

- Darroch, J. (2005). Knowledge management, innovation and firm performance. *Journal of knowledge management*, 9(3), 101-115.
- Dhamdhere, S. N. (2015). Importance of knowledge management in the higher educational institutes. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 16(1), 162-183.
- Dwivedi, Y. K., Papazafeiropoulo, A., Supuyenyong, V., Islam, N., & Kulkarni, U. (2009). Influence of SME characteristics on knowledge management processes. *Journal of Enterprise Information Management*.
- Friedrich, J., Becker, M., Kramer, F., Wirth, M., & Schneider, M. (2020). Incentive design and gamification for knowledge management. *Journal of Business Research*, 106, 341-352.
- Fullwood, R., & Rowley, J. (2017). An investigation of factors affecting knowledge sharing amongst UK academics. *Journal of Knowledge Management*, 21(5), 1254-1271.
- Gharakhani, D., & Mousakhani, M. (2012). Knowledge management capabilities and SMEs' organizational performance. *Journal of Chinese Entrepreneurship*.
- Hamdoun, M., Jabbour, C. J. C., & Othman, H. B. (2018). Knowledge transfer and organizational innovation: Impacts of quality and environmental management. *Journal of Cleaner Production*, 193, 759-770.
- Holsapple, C. W., & Joshi, K. D. (2000). An investigation of factors that influence the management of knowledge in organizations. *The Journal of Strategic Information Systems*, 9(2-3), 235-261.
- Holsapple, C. W., & Singh, M. (2001). The knowledge chain model: activities for competitiveness. *Expert systems with applications*, 20(1), 77-98.
- Huang, J. W., & Li, Y. H. (2009). The mediating effect of knowledge management on social interaction and innovation performance. *International journal of Manpower*, 30(3), 285-301.
- Jelenic, D. (2011). The importance of knowledge management in Organizations—with emphasis on the balanced scorecard learning and growth Perspective. In *Management, Knowledge and Learning, International Conference*
- Kianto, A., Shi, X., & Andreeva, T. (2011). Knowledge management across the globe—an international survey of KM awareness, spending, practices and performance. In *Proceedings of the European Conference on Knowledge Management, ECKM* (pp. 514-523).
- Kumar, S., & Gupta, S. K. (2019). Structural and functional insight of knowledge management models in agriculture. *AgricINTERNATIONAL*, 6(2), 9-15.
- Masa'deh, R. E., Shannak, R., Maqableh, M., & Tarhini, A. (2017). The impact of knowledge management on job performance in higher education: The case of the University of Jordan. *Journal of Enterprise Information Management*, 30(2), 244-262.
- Nisar, T. M., Prabhakar, G., & Strakova, L. (2019). Social media information benefits, knowledge management and smart organizations. *Journal of Business Research*, 94, 264-272.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge creation company: how Japanese companies create the dynamics of innovation*. Oxford University press, London.
- Nonaka, I., Krogh, G. V., & Voelpel, S. (2006). Organizational knowledge creation theory: Evolutionary paths and future advances. *Organization studies*, 27(8), 1179-1208.
- Obeidat, B. Y., Al-Suradi, M. M., & Tarhini, A. (2016). The impact of knowledge management on innovation. *Management Research Review*.

- Obeidat, B. Y., Al-Suradi, M. M., Masa'deh, R. E., & Tarhini, A. (2016). The impact of knowledge management on innovation: An empirical study on Jordanian consultancy firms. *Management Research Review*, 39(10), 1214-1238.
- Pinho, I., Rego, A., & e Cunha, M. P. (2012). Improving knowledge management processes: a hybrid positive approach. *Journal of knowledge management*.
- Quast, L. (2012). Why knowledge management is important to the success of your company. *Retrieved September, 7, 2013*.
- Rabeaa, O., Nassar, I.A., Khalid, M., 2019. Knowledge Management Processes and Sustainable Competitive Advantage : an Empirical Examination in Private Universities, vol. 94, pp. 320e334. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.02.013>.
- Reijssen, J. van, Helms, R., Batenburg, R., Foorhuis, R., 2015. The impact of knowledge management and social capital on dynamic capability in organizations. *Knowl. Manag. Res. Pract.* 401e417. <https://doi.org/10.1057/kmrp.2013.59>.
- Rodríguez-Gómez, D., & Gairín, J. (2015). Unravelling knowledge creation and management in educational organisations: barriers and enablers. *Knowledge Management Research & Practice*, 13(2), 149-159.
- Santoro, G., Vrontis, D., Thrassou, A., & Dezi, L. (2018). The Internet of Things: Building a knowledge management system for open innovation and knowledge management capacity. *Technological Forecasting and Social Change*, 136, 347-354.
- Serenko, A., & Bontis, N. (2016). Understanding counterproductive knowledge behavior: antecedents and consequences of intra-organizational knowledge hiding. *Journal of knowledge management*.
- Serenko, A., Bontis, N., Booker, L., Sadeddin, K., & Hardie, T. (2010). A scientometric analysis of knowledge management and intellectual capital academic literature (1994- 2008). *Journal of knowledge management*, 14(1), 3-23.
- Singh, S. K., & El-Kassar, A. N. (2019). Role of big data analytics in developing sustainable capabilities. *Journal of cleaner production*, 213, 1264-1273.
- Sun, P. (2010). Five critical knowledge management organizational themes. *Journal of Knowledge Management*.
- Tiwana, A. (1999). Knowledge Management Toolkit, The Amrit Tiwana Knowledge Management Toolkit, *The Knowledge Management Toolkit*, 0-13.
- Wee, J. C., & Chua, A. Y. (2013). The peculiarities of knowledge management processes in SMEs: the case of Singapore. *Journal of knowledge management*.
- Wu, J., Wang, Y., 2006. Measuring KMS Success : A Respecification of the DeLone an McLean's model vol. 43, 728e739. <https://doi.org/10.1016/j.im.2006.05.002>.
- Yasir, M., Majid, A., & Yasir, M. (2017). Nexus of Knowledge-Management Enablers, Trust and Knowledge-Sharing in Research Universities. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 9(3), 424-438.

The status of knowledge management components in agricultural extension system

Nasibeh Pourfateh¹, Bahman Khosravi Pour²

1-PhD of Agricultural Extension and Education, University of Khuzestan Agriculture and Natural Resources.

2-Professor of Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan

Abstract

The goal of this study was “assessment of the group of managers and heads of groups of the Institute of Agricultural Education and Extension, senior extension worker researcher and managers and heads of departments of Jihad Keshavarzi provinces in the existing and desired situations regarding each of knowledge management components in the agricultural extension system”. The statistical population of this study was Three groups of managers and heads of groups of the Institute of Agricultural Education and Extension (N=67), senior extension worker researcher (N=100) and managers and heads of departments of Jihad Keshavarzi provinces (N=192). Of each in order 58, 36 and 108 were selected for the study. Data were collected through a researcher made questionnaire. The questionnaire validity was approved by experts in agricultural extension and education. Cronbach's alpha reliability coefficients were approved by a pilot study (0.7–0.93). The results of the study showed that The respondent groups studied in the current and desirable situation regarding the components of identifying the need for the index of holding meetings, conferences, etc. Extraction and acquisition of tacit knowledge of key employees, regarding the knowledge sharing component, the creation of virtual virtual spaces on the Internet for direct communication between farmers and knowledge producers, regarding the registration and documentation of knowledge, the presence of local groups for the registration and documentation of local knowledge In dealing with agricultural crises and regarding the feedback and evaluation of knowledge, they have agreed with each other to create electronic systems to record opinions resulting from the use of knowledge by farmers and agricultural extension worker.

Index terms : knowledge management, agricultural extension system, Identify the need, Knowledge sharing

Corresponding Author: Nasibeh Pourfateh

Email: n.pourfateh@yahoo.com

Received: 2022/10/12

Accepted: 2022/12/21